

ГЕНЕЗИС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА ЙОГО ТРАНСФОРМАЦІЯ ДО НАДДЕРЖАВНОСТІ

Гребенюк Д.О.,

*асистент кафедри міжнародного
та європейського права*

Національний університет

«Одеська юридична академія»

grebeniuk_dmytro@onua.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-9682-3017>

Гребенюк Д. О. Генезис Європейського Парламенту та його трансформація до наддержавності.

У статті досліджується Європейський Союз, як унікальне об'єднання європейських країн, яке створено організаційною формою для політичного, економічного та соціального співробітництва між країнами членами, кандидатами на членство та країнами партнерами, які не є частиною союзу. Європейський Союз символізує різноманіття націй та європейських культур і ставить на меті досягнення миру та процвітання. Незалежні країни об'єдналися за ради єдиної мети пожертвували частиною суверенітету, щоб стати економічно сильніше, тому не дивно, що офіційний девіз об'єднання це « єдність у різноманітті »

Особлива увагу в статті приділена природі Європейського Союзу бо De facto це міжнародне утворення, поєднує такі ознаки, як наддержавність та міждержавність, але de jure воно є ні тим, ні іншим. До структури Європейського Союзу входять інститути, завданнями яких є здійснювати цілі даного союзу, служити його інтересам та інтересам його громадян, а також забезпечувати послідовність та ефективність його політики. На початку свого створення Європейський Союз складався з шести країн та мав зовсім іншу назву, а саме Європейське об'єднання вугілля та сталі. Поступово суб'єкти цього утворення поглиблюють економічну інтеграцію та створюють єдиний ринок, також ми можемо побачити, що послідовно частинні функції управління переходять на над національний рівень та збільшується кількість майбутніх учасників союзу. Еволюціонування союзу проходить задля економічного розвитку, шляхом відкриття ринків, що веде до нарощування виробництва і як результат створюються нові робочі міста. Зі збільшенням імпорту зростає конкуренція та зменшуються ціни і зростає якість товарів [1, с. 1].

В даній науковій праці досліджується становлення законодавчого інституту Європейського Союзу, проводиться аналіз співпраці Європейського Парламенту з іншими провідними інститутами, а також досліджується нормативно – правова база, яка впливала на трансформацію і розкривається природа Європейського Парламенту.

Ключові слова: Європейський Союз, Європейський Парламент, Інститут, Інтеграція, Резолюція.

Hrebeniuk D. O. The genesis of the European Parliament and its transformation to supra statehood.

The article examines the European Union as a unique association of European countries, which was created as an organizational form for political, economic and social cooperation between member countries, candidates for membership and partner countries that are not part of the union. The European Union symbolizes the diversity of nations and European cultures and aims to achieve peace and prosperity. Independent countries united for the sake of a common goal and sacrificed part of their sovereignty in order to become economically stronger, so it is not surprising that the official motto of the union is “unity in diversity”

The article pays special attention to the nature of the European Union, because de facto it is an international entity, it combines such features as supra-statehood and inter-statehood, but de jure it is neither one nor the other. The structure of the European Union includes institutions whose tasks are to realize the goals of this union, to serve its interests and the interests of its citizens, as well as to ensure the consistency and ef-

fectiveness of its policies. At the beginning of its creation, the European Union consisted of six countries and had a completely different name, namely the European Coal and Steel Association. Gradually, the subjects of this entity are deepening economic integration and creating a single market, we can also see that successively, partial management functions are moving to the supranational level and the number of future participants of the union is increasing. The evolution of the union takes place for the sake of economic development, through the opening of markets, which leads to an increase in production and, as a result, new working cities are created. With an increase in imports, competition increases and prices decrease and the quality of goods increases [1, p. 1].

This scientific work examines the formation of the legislative institution of the European Union, analyzes the cooperation of the European Parliament with other leading institutions, and also examines the regulatory and legal framework that influenced the transformation and reveals the nature of the European Parliament.

Key words: European Union, European Parliament, Institute, Integration, Resolution.

Постановка проблеми. Доцільно буде розглянути становлення провідного інституту Європейського Союзу, а саме Європейського Парламенту, безумовно цей орган пройшов достатньо довгий шлях становлення, парламент на початку створення мав обмежену компетенцію, дефіцит демократії в співтоваристві створював всі умови для посилення цього інституту, в науці достатньо мало приділяється уваги природі Європейському Парламенту, дана проблематика є актуальною, бо Європейський Союз продовжує розвиватись і важливо дослідити єдиний представницький орган Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливу роль відіграє використання допоміжних джерел, як-от науково-методична література та дослідницькі праці українських та зарубіжних науковців. Серед українських це І.В. Яковюк, Г.В. Вархов, А.Ю. Мартинов, А. Кудряченко, Т. Комарова, О.В. Пістракевич. Серед зарубіжних це Д. Джадж, С. Хікс, Б. Хойланд, Ф. Джейкобс та Р. Корбетт.

Виклад основного матеріалу. Варто враховувати той факт, що член об'єднання або майбутній кандидат є вагомим стимулом для росту торгівлі, він продовжує реформування та далі виходить на новий якісний рівень розвитку, даний етап трансформації також впливає на внутрішню систему об'єднання, а саме відбиток залишається на інститутах Європейського Союзу. Слід зазначити, що вступ до об'єднання несе ряд переваг, як для самих громадян так для бізнесу. Серед загально відомих переваг, це стабільність та демократія іноді важко поєднати цих два поняття, бо в демократичній країні, ми часто бачимо зміну правлячої партії, уряду, спостерігаємо акції протесту або кардиналу зміну вектору країни і це все нормально але, як це поєднати зі стабільністю, відповідь на поверхні, чим міцніше демократичні інститути країни тим стабільніше сама країна. Підтвердженням цієї тези є досвід країн союзу, або країн, які не є членами об'єднання але здатні не гірше доводити на практиці стабільність інститутів. Ще один важливий фактор стабільності, це коли вона переходить до стагнації, в даному випадку можливо почути, що система не оновлюється, мало молоді залучено до діяльності держави або не використовуються нові технології та інше, в даному випадку варто враховувати принцип балансування для підтримки стабільності. Ще на етапі вступу, країна реформує різні галузі, щоб досягнути *acquis communautaire*, переклад цього терміну досягнення співтовариства, взагалі, це концепція сформована в системі правових норм Європейського Союзу. Концепція включає сукупність різних принципів, правил та норм, сформованих в Європейському Союзі, які підлягають обов'язковому збереженню та подальшому розвитку в процесі діяльності співтовариства. Перше відображення терміну в нормативно-правовому акті знаходиться у маастрихтському договорі, також даний документ передбачає дотримання *acquis communautaire*, як одна з головних цілей Європейського Союзу [2]. З часом концепція теж проходила трансформацію, в той час коли еволюціонував Європейський Союз характерно змінювався зміст *acquis communautaire*, вході п'ятого розширення співтовариства концепція була розбита на тридцять одну главу. Сюди входять чотири свободи, це термін якій використовується під час економічної інтеграції, транспортна політика, оподаткування, економічна та монетарна політика, енергетика, наука та дослідження, освіта, культура, регіональна політика і координація соціальних інструментів, навколишня середа, зовнішня політика та політика безпеки, фінансове та бюджетне регулювання та інші. Згадуючи раніше процес реформування, варто додати, що це безумовно важливий етап країни, яка планує приєднатись до співтовариства. Цей процес включає реформування внутрішнього законодавства та налагоджування діалогу між провідними інститутами Європейського Союзу. Кожна країна має свій шлях реформування, але частіше цей процес охоплює такі сфери, як медицина, екологія, державне управління, поліпшення бізнес клімату та децентралізація. Доцільно буде згадати,

що Україна теж активно співпрацює з провідними інститутами Європейського Союзу, бо на кожному етапі євроінтеграції важливо рішення того чи іншого інституту, тому співпраця нашої держави з Європейським Парламентом у процесі реформування екологічної політики є край необхідним, бо ми бачимо діяльність законодавчого органу ЄС під час апроксимації законодавства країни члена ЄС та можемо враховувати цей досвід під час євроінтеграційного шляху [3, с. 4].

Суттєвим елементом Європейського співтовариства є інституційна складова, згідно 13 статті Договору про Європейський Союз існує 7 інститутів, а саме Європейська Рада, Європейська Комісія, Рада Європейського Союзу, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк, Суд аудиторів та Європейський Парламент [2]. Варто зазначити, що інституційна база направлена на захист та просування європейських цінностей, інтересів країн-членів та громадян, як результат налагоджена база сприяє забезпеченню ефективності та стабільності політики та дії Європейського Союзу.

Проблематика даної наукової праці зводиться до тенденції розвитку та становленні єдиного представницького органу, який обирається шляхом загального прямого голосування. У цілому не тільки Європейський парламент пройшов суттєвий шлях трансформації, прототипи сучасних інститутів були створені, ще на початку існування Європейського співтовариства і в науці достатньо не часто приділяється достатньо уваги, взагалі варто дослідити окремо кожен інститут, тому дана наукова праця сконцентрована на законодавчому інституті Європейського Союзу.

Корисно вказати, що Європейський Союз довгий час відчував суттєву нестачу внутрішньої демократії і як раз це стало підґрунтям для посилення Європейського Парламенту. Спочатку трансформаційного шляху Європейський Парламент був Загальною Асамблеєю в рамках інститутів Європейського об'єднання вугілля та сталі. З часом різні нормативно – правові акти Європейського Співтовариства коректували назву, функції та персональну складову інституту. У період започаткування Загальної Асамблеї вона виконувала лише рекомендаційні функції і характерно, що члени призначались парламентами країн – членів Європейського Співтовариства. Важливий етап еволюціонування інституту став тоді, коли перший раз пройшли вибори до Європейського Парламенту, це був суттєвий крок до демократизації інституту. Далі був поступовий приріст компетенції завдяки підписанню Єдиного Європейського Акту [4]. Крім того даний нормативно – правовий акт поставив питання про створення Європейського Союзу, який за властивостями мав бути політичним, на той час співтовариство мало тільки економічну специфіку. Ще Маастрихтський договір вплинув на Європейський Парламент, а саме цей документ прирівняв парламент з Радою Європейського Союзу [2].

Суттєвим імпульсом для законодавчого інституту Європейського Союзу було запровадження процедури «спільного прийняття рішень», вона поширювалась на більшість питань внутрішньої політики спільноти, характерно, що питання аграрної політики теж вирішуються, до цього парламент не мав такої можливості. Комісари та голова комісії пропонуються Європейською Радою і затверджуються Європейським Парламентом

Щодо нормативної бази парламенту, то варто додати за «необов'язкові акти», а саме резолюції по актуальним питанням. Даний вид документів впливає не тільки на внутрішню політику союзу, а й на зовнішню теж, наприклад країни, які мають на меті вступити до союзу, мають враховувати зміст резолюції, бо європарламентарі контролюють процес виконання угоди про асоціацію і в даному документі можуть вказувати на проблемні етапи, деякі аспекти впливу резолюції мною вже досліджувались, тому варто додати, що механізм у вигляді резолюції виступає як лакмусовий папір, де ми чітко бачимо реакцію на діяльність або бездіяльність в процесі виконання угоди [5, с. 6]. Відображення документу, який утворює м'яке право знаходиться закріплено в статті 288 Договору про функціонування Європейського Союзу [7]. У 2021 році Європейський Парламент прийняв резолюцію щодо імплементації Україною Угоди про асоціацію з ЄС. У ній відзначається успіх України у виконанні Угоди та наводиться ряд критичних зауважень [6]. Для українців важливо, щоб Європейський Парламент визнав, що Україна має європейську перспективу, але є обов'язкові критерії для виконання, а саме: дотримання основних свобод, прав людини та верховенства права.

Ми чітко можемо побачити занепокоєння депутатів Європейського Парламенту у сфері трудового законодавства, а саме те, що воно нечітке та недосконале і як результат профспілки не можуть в повному обсязі реалізувати свої права [6].

Враховуючи минуле дослідження можна зробити висновок, що нормативний документ у вигляді резолюції Європейського Парламенту носить характер м'якої сили, бо по результату ми не бачимо відповідальність за не виконання цього документу, хоча країна або організація до якої адресується цей

документ не може ігнорувати його, бо рішення провідного інституту Європейського Союзу вказує на настрої та налаштованість європарламентарів до того чи іншого суб'єкту і можливо зараз ми спостерігаємо трансформацію даного виду нормативно-правового акту та безумовно даний вид документів заслуговує подальшого дослідження бо в вітчизняній літературі приділяється дуже мало уваги, як до самих резолюцій так і до нормотворчого процесу Європейського Парламенту.

В інституційному розвитку Європейський Союз не є державним союзом, ні конфедерацією ні федерацією та обговорення до чого направляється Європейський Союз продовжуються протягом всього існування союзу тому часто зустрічається в науці, що Європейський Союз відчуває структурний та інституційний дефіцит демократії. До структурного дефіциту відносять відсутність демократичної легітимацією через відсутність «європейського народу». До інституційного дефіциту відносять рішення, які обов'язкові для громадян Європейського Союзу, ці рішення приймають інститути з недостатньою демократичною легітимацією. Європейський Парламент довгий час не був достатньо потужним порівнянню з Комісією або Радою, тому ми чітко бачимо головну мету Європейського Союзу це подолання цього дефіциту, тому від договору до договору додаються повноваження і як результат у Європейського Парламенту збільшується компетенція. Безумовно економічна інтеграція союзу потребує політичного єднання бо сучасний стан політичного клімату знаходиться у процесі стагнації і поступово європейська система консолідується і можливо скоро будуть проходити нові етапи трансформації законодавчого інституту Європейського Союзу.

Варто зазначити, що Європейський Парламент представляє громадян Європейського Союзу, таке твердження знаходить своє відображення в статті 10 Договору про Європейський Союз, але фактично в союзі немає єдиного народу, а є тільки народи країн – членів [2]. Депутати Європейського Парламенту обираються не на пряму, бо передбачено, що вибори проходять в країнах, які є членами союзу і кожна країна має квоту на кількість депутатських мандатів, характерною ознакою цих виборів є відсутність політичної боротьби. Партії, які формують фракції Європейського Парламенту в класичному демократичному аспекті такими не є, бо вони не мають фактичного електорату, весь передвиборчий процес проходить на рівні національних країн і громадяни обирають свої національні партії.

Гарантом демократії в Європейському Союзі залишається Європейський Парламент, цей постулат сформований прихильниками цього інституту та лідерами світової спільноти, як і раніше є важливий фактор, який впливає на інституційний розвиток даного інституту, лідери країн – членів союзу не готові поступатися своїми компетенціями і як раніше вважають, що єдиний двигун розвитку є міждержавні інститути, а не Європейський Парламент.

Процес подальшого розширення Європейського Союзу йде паралельно з укріпленням наднаціональних інститутів, збільшення компетенцій Європейського Парламенту, стало підґрунтям для багатьох досліджень, також з'являється проблематика співвідношення національних та наднаціональних інститутів.

Слід врахувати, що система управління Європейського Союзу складається з двох видів органів, це міжнаціональні та наднаціональні. До міжнаціональних органів відносяться Європейська Рада та Рада Європейського Союзу. За своєю природою міжнаціональні органи та інститути з однією сторони забезпечують узгодження національних інтересів, а з іншої працюють над прийняттям та реалізацією нормативно-правової бази, яка би не впливала би на національні інтереси окремих країн-членів союзу. Суд Європейського Союзу, Європейська Комісія та Європейський Парламент за своєю природою відносяться до наднаціональних інститутів. Варто додати, що вони носять наднаціональний характер у зв'язку з тим, що вони незалежні від країн – членів союзу. Безумовно громадяни країн – членів Європейського Союзу обираються до наднаціонального інституту, наприклад до Європейського Парламенту і вони мають керуватись у своїй діяльності інтересами та приписами спільноти, а країни – члени мають утримуватись від надання вказівок та інструкції для своїх громадян, які працюють в наднаціональних інститутах. Результат довгої праці європейського співтовариства зробило дійсно самостійну та наднаціональну систему. Добровільна відмова країн – членів Європейського Союзу від частки власного суверенітету стало ядром ідеї самого співтовариства, саме співтовариство створено правом, співтовариство є джерелом і співтовариство створює правопорядок.

Висновки. Підсумовуючи варто зазначити, що Європейський Союз представляє унікальну систему, яка складається з комплексу інститутів, які в своїй діяльності перетинаються і цей процес створює безперервні взаємовідносини між урядами, які знаходяться на різних етапах, а саме на локальному, регіональному, національному або наднаціональному. Наднаціональний характер Європейського

Парламенту неодноразово доводив світу свою важливість, суттєвий шлях трансформації перетворив орган з обмеженою компетенцією в провідний інститут без якого важко уявити ефективне функціонування Європейського Союзу. Сучасний стан законодавчого інституту Європейського союзу впливає не тільки на країни – членів союзу, а також на країни, які мають на меті інтегруватись в правове поле Європейського Союзу, тому безумовно дана проблематика потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Гребенюк Д. О. Політико правова роль європейського парламенту в процесі застосування ст. 50 Договору про Європейський Союз Новий Курс. 2022. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=uUTAeFwAAAAJ&citation_for_view=uUTAeFwAAAAJ:qjMakFHDy7sC.
2. Договір про Європейський Союз. Офіційний вебпортал парламенту України. 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text.
3. Гребенюк Д. О. Співпраця Європейського Парламенту з Верховною Радою України: нормативно-правова база, цілі та євроінтеграція. НАУКОВА СПІЛНОТА. 2022. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3951/>.
4. Єдиний європейський акт. Офіційний вебпортал парламенту України. 1986. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_028#Text.
5. Гребенюк Д. О. Роль резолюції Європейського парламенту в реформуванні внутрішнього законодавства. Международные научные конференции. 2022. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-17-19.04.22.pdf>.
6. European Parliament resolution of 11 February 2021 on the implementation of the EU Association Agreement with Ukraine (2019/2202(INI)). European Parliament. 2021. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0050_EN.html.
7. Договір про функціонування Європейського союзу. Офіційний вебпортал парламенту України. 1957. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text.